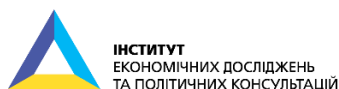

Нове щомісячне опитування підприємств

Бізнес під час війни: Київська область

Жовтень 2023

Виконавець проекту:

Громадська організація «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Партнер дослідження:

Київська обласна державна адміністрація

Фінансова підтримка:

Проект реалізується за фінансової підтримки Європейського Союзу

Міжнародний фонд «Відродження»

Atlas Network

Автори звіту:

Оксана Кузяків, виконавча директорка ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій», керівниця проекту «Підтримка Громадської ініціативи «За чесну та прозору митницю»

Євген Ангел, старший науковий співробітник ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Анастасія Гулік, наукова співробітниця ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Ірина Федець, старша наукова співробітниця ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Публікацію підготовлено в рамках проекту «За чесну та прозору митницю», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується МБФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США). Її зміст є виключно відповідальністю ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій» і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу, МФ «Відродження» чи ATLAS Network.

ГО «ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ»

01054 Київ, Україна, вул. Рейтарська 8/5-А,

тел.: +38(044) 278-63-42; +38 (044) 278-63-60; факс: +38(044) 278-63-36

institute@ier.kyiv.uawww.ier.com.ua[Facebook ІЕД](#)[Facebook За чесну та прозору митницю](#)[Телеграм-канал «Чесна митниця»](#)

ПРО ОПИТУВАННЯ

Шановні пані та панове, представляємо вашій увазі спеціальний звіт «Бізнес під час війни: Київська область», за результатами нового щомісячного опитування підприємств.

Звіт підготовлено спільно з Департаментом економіки Київської обласної державної адміністрації.

Потреба у вичерпній інформації про економічну ситуацію є важливою для економічної політики під час війни. Для швидкого збору інформації про поточний стан економіки на рівні підприємства Інститут економічних досліджень та політичних консультацій проводить щомісячне опитування підприємств із застосуванням підходу кон'юнктурних досліджень (або Business Tendency Survey). Методологію розроблено для оцінки ситуації з «базового рівня» — суджень та очікувань основних економічних агентів – підприємців та керівників підприємств.

Щомісячне опитування керівників підприємств відбувається в рамках зміни дії проєкту «За чесну та прозору митницю», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується МБФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США). Щомісячні тенденції презентовано в таких звітах, як цей. Щоквартальні тенденції будуть оприлюднюватися й надалі у звітах «Ділова думка: промисловість», які випускає ІЕД із липня 2002 року.

При формуванні панельної вибірки використано аналітичну систему YouControl (<https://youcontrol.com.ua/>).

Зміст

ЩОМІСЯЧНЕ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ.....	4
СТИСЛО ПРО ГОЛОВНЕ.....	4
ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОГО КЛІМАТУ ТА КОН'ЮНКТУРИ	4
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ	4
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ В ПОРІВНЯННІ З АНАЛОГІЧНИМ	5
ПЕРІОДОМ МИНУЛОГО РОКУ	5
ПЛАНИ ЩОДО РОЗШИРЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА НАСТУПНІ ДВА РОКИ	5
ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ	6
ВИРОБНИЦТВО.....	7
ПОПИТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ.....	7
ЗАБОРГОВАНOSTІ	8
ЗАЙНЯТІСТЬ.....	9
СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА ОПИТУВАННЯ.....	11
ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ	11
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЗАВАНТАЖЕННЯ ВИРОБНИЧИХ ПОТУЖНОСТЕЙ ПІДПРИЄМСТВА	12
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ.....	13
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА	13
Оцінка державної політики з підтримки бізнесу.....	13
ВИБІРКА	15

ЩОМІСЯЧНЕ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Бізнес Київської області під час війни

СТИСЛО ПРО ГОЛОВНЕ

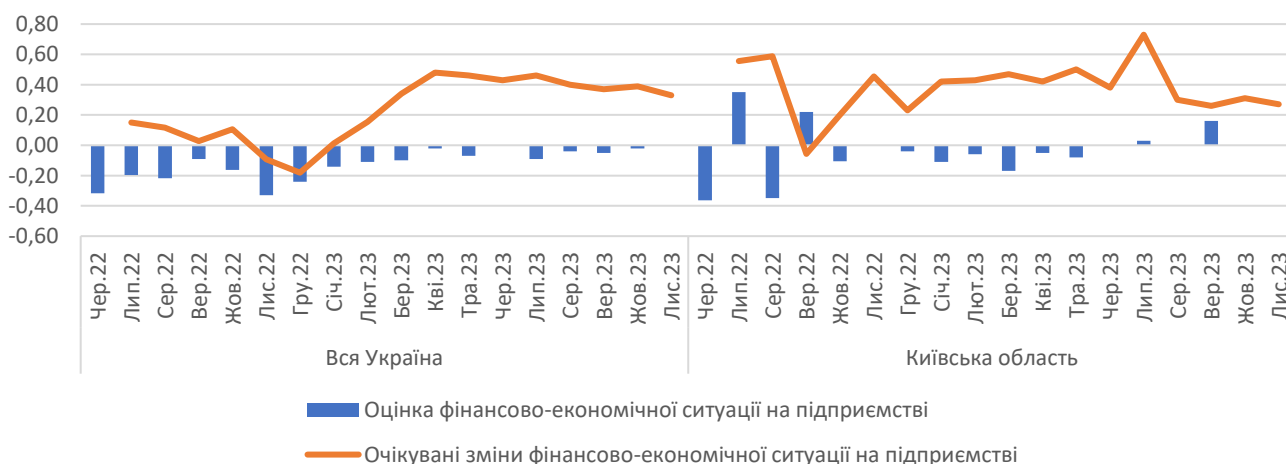
У жовтні 2023 року керівники підприємств значно погіршили оцінки власної фінансово-економічної ситуації, і значення для області не надто відрізняється від загальноукраїнських показників. Очікування на пів року погіршилися і загалом по Україні, і по області. Прогнози щодо загальноекономічного середовища для області суттєво не змінились, але погіршилися загалом по Україні. Водночас, для Київщини зменшився рівень невизначеності в піврічній перспективі, тоді як загалом по Україні суттєвих змін не відбувається. У Київській області після тримісячного скорочення суттєво прискорилися темпи відновлення виробництва, на відміну від загальноукраїнських значень, за якими показник погіршився. Підприємці Київщини не відчують труднощів у пошуку кваліфікованих працівників, водночас збільшилися труднощі в пошуку некваліфікованих працівників.

ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОГО КЛІМАТУ ТА КОН'ЮНКТУРИ

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

- Оцінки власної фінансово-економічної ситуації підприємцями Київщини погіршилися та майже зрівнялись із загальноукраїнськими значеннями. Індекс поточної фінансово-економічної ситуації в жовтні зменшився з 0,16 до нуля, що не надто відрізняється, проте є дещо вищим значенням ніж загалом по Україні, де показник становить -0,02 (був -0,05 у вересні). У жовтні відсоток негативних оцінок серед підприємців Київщини збільшився з нуля до 3,8%, та в чотири рази зменшився відсоток позитивних оцінок (із 15,8% до 3,8%). Водночас, частка тих, хто дав задовільні оцінки, збільшилась із 84,2% до 92,3%. Для порівняння, на рівні країни дещо збільшилась частка позитивних оцінок (із 7,8% до 8,2%), водночас, частка тих, хто негативно оцінює поточну фінансово-економічну ситуацію на підприємстві, майже не змінилась та становить 14,0% (була 14,3%).

Рис. 1. Фінансово-економічна ситуація на підприємстві зараз і очікування на 6 місяців, індекси

- Прогнози підприємців Київщини на майбутні пів року залишаються нижчими за загальноукраїнські показники, хоча в обох випадках очікування погіршилися. Значення індексу очікуваних змін фінансово-економічної ситуації на підприємстві для області зменшилось із 0,31 до 0,27. Це сталося через значні негативні зміни в частці оптимістів, відсоток яких зменшився з 37,5% до 31,8%. Водночас, відсоток песимістів зменшився менш суттєво, із 6,3% до 4,5%. Для порівняння, загальноукраїнський показник, незважаючи на погіршення значень, залишається

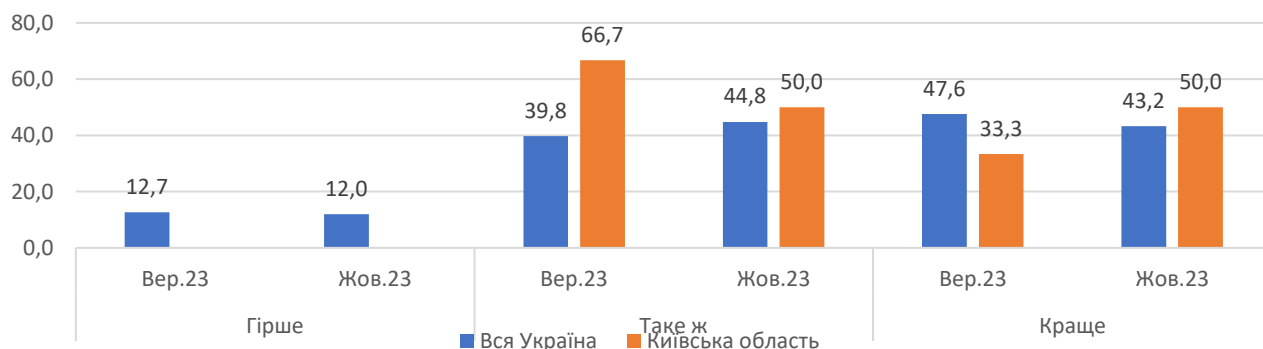
дещо кращим. *Індекс очікувань* зменшився з 0,39 до 0,33. На рівні країни відсоток тих, хто очікує погіршення, істотно не змінився та становить 4,6% (було 4,8%), водночас відсоток тих, хто очікує на покращення, зменшився з 42,6% до 37,1%.

- **Рівень невизначеності в піврічній перспективі суттєво зменшився для Київської області, на відміну від загальноукраїнських значень, за якими показник істотно не змінився.** Частка тих, хто не зміг дати прогноз на наступні пів року, зменшилась із 23,8% до 15,4% у Київській області. По країні показник становить 15,2% (був 15,4%).

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ В ПОРІВНЯННІ З АНАЛОГІЧНИМ ПЕРІОДОМ МИНУЛОГО РОКУ

- **Динаміка відновлення фінансово-економічної ситуації порівняно минулим роком та порівняно з вереснем поточного року по області суттєво прискорила та залишається кращою за минулорічні показники.** У відсотковому розподілі по області знову відсутня частка тих підприємців області, які вважають, що фінансово-економічна ситуація стала гіршою. Водночас, суттєво збільшилась частка тих, для кого ситуація є кращою, ніж була рік тому, із 33% до 50%. При цьому фіксується суттєве зменшення частки тих, хто вважає, що жодних змін не відбулося (із 66,7% до 50%). У загальноукраїнських показниках частка підприємців, які вважають, що фінансово-економічна ситуація стала гіршою, істотно не змінилась та становить 12,0% (була 12,7%), та дещо зменшилась частка тих, для кого все стало краще (із 47,6% до 43,2%). Частка ж тих, хто не відчув змін, незначним чином збільшилась, із 39,8% до 44,8%.

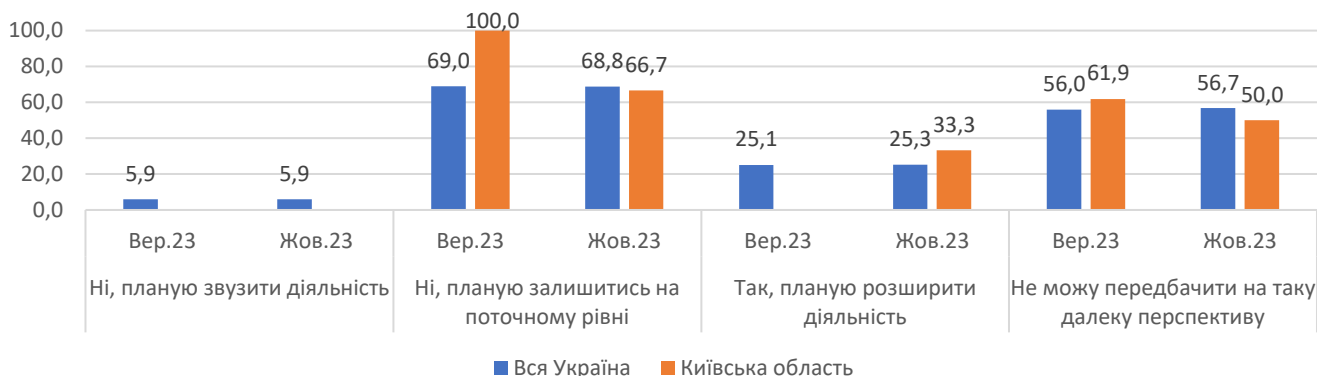
Рис. 2. Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року?, % опитаних

ПЛАНИ ЩОДО РОЗШИРЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА НАСТУПНІ ДВА РОКИ

- **По області вже кілька місяців поспіль відсутня частка підприємців, які планують звужувати діяльність, водночас суттєво збільшилась частка тих, хто планує розширення в наступні два роки.** Частка «песимістів» уже п'ять місяців дорівнює нулю, водночас частка «оптимістів» збільшилась із нуля до 33,3%. При цьому частка тих, хто не планує змін, зменшилась із 100% до 66,7%. Для порівняння, на рівні країни частка тих, хто не планує змін, істотно не змінилась та становить 68,8% (була 69,0%). Так само як істотно не змінились і частка тих підприємців, що не планують змін (69,0% у вересні та 68,8% у жовтні), і частка тих, хто планує звужувати діяльність, що два місяці поспіль становить 5,9%. **Рівень невизначеності в довгостроковій перспективі для області суттєво збільшився, на відміну від загальноукраїнських показників, за якими значення, хоча і залишається високим, проте без суттєвих змін.** Показник невизначеності в Київській області зменшився із 61,9% до 50,0%, а загальноукраїнський показник уже кілька місяців залишається високим та без істотних змін, він становить 56,7% (було 56,0%).

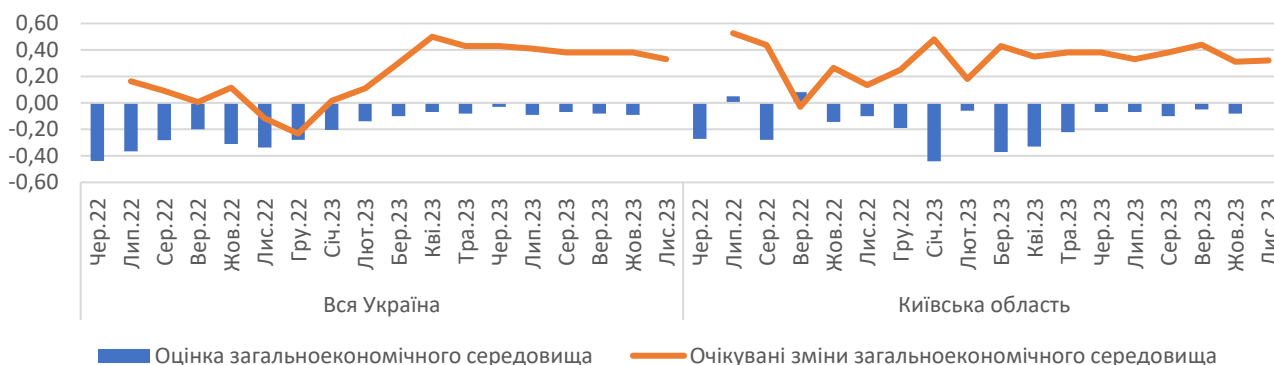
Рис. 3. Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?, % опитаних

ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

- У Київській області поточні оцінки загальноекономічного середовища дещо погіршилися та майже збігаються із загальноукраїнськими значеннями, за якими показник істотно не змінився.** Відповідний індекс для регіону зменшився з -0,05 до -0,08. Це відбулось через негативні зміни в частці «оптимістів». По області частка тих, хто дає позитивні оцінки, зменшилась із 5,3% до 3,8%, водночас, істотно не змінилась частка тих, хто негативно оцінює загальноекономічне середовище, вона становить 11,5% (була 10,5%). Так само істотно не змінилась і частка тих, хто дає задовільні оцінки, яка становить 84,6% (була 84,2%). На рівні країни відсоток тих, хто дає негативні оцінки, збільшився з 18,2% до 20,0%, тоді як відсоток тих, хто дає позитивні оцінки, істотно не змінився та становить 7,4% (був 7,5%). Загальноукраїнський індекс при цьому суттєво не змінився та становить -0,09 (був -0,08).
- Прогнози підприємців Київщини щодо піврічних перспектив істотно не змінилися, водночас не надто відрізняються від загальноукраїнських значень, за якими показник погіршився.** Індекс очікуваних змін загальноекономічного середовища для області становить 0,32 (був 0,31). На рівні країни показник зменшився з 0,38 до 0,33. Для Київської області суттєво не змінився відсоток «оптимістів» (31,3% у вересні та 31,8% у жовтні), а відсоток «песимістів», як і минулого місяця, дорівнює нулю. На рівні країни частка песимістів істотно не змінилась та становить 5,1% (була 5,8%), а частка оптимістів зменшилась із 42,9% до 36,7%.
- Рівень невизначеності щодо загальноекономічного середовища для області зменшився та майже не відрізняється від загальноукраїнського показника, за яким суттєвих змін не відбулось.** Відсоток тих, хто не зміг дати прогноз на майбутні пів року, зменшився із 23,8% до 15,4%. У цілому по Україні показник становить 16,9% (був 15,5%).

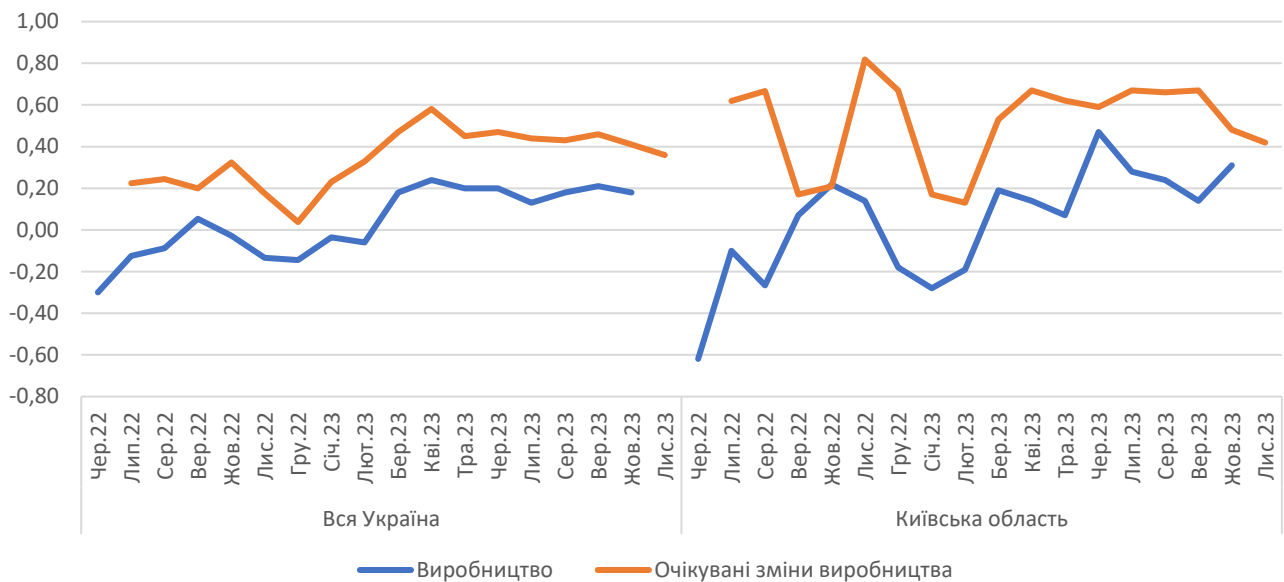
Рис. 4. Загальноекономічне середовище зараз та очікування на 6 місяців, індекси

ВИРОБНИЦТВО

- **Поточні результати щодо виробництва в регіоні суттєво покращились після тримісячного зниження значень та є майже вдвічі вищими за загальноукраїнські показники, значення яких зменшилось.** *Індекс змін виробництва* в жовтні для Київської області збільшився майже вдвічі, із 0,14 до 0,31. Частка підприємств, які нарощували обсяги виробництва, зменшилась із 23,8% до 42,3%. На рівні країни відсоток підприємств, які збільшували обсяги виробництва, зменшився з 29,5% до 26,8%. Водночас, частка тих, хто скоротив обсяги виробництва, збільшилась із 9,5% до 11,5%, по Україні цей відсоток також дещо збільшився, із 11,5% до 14,1%. У результаті, *Індекс змін виробництва* загалом по Україні зменшився з 0,21 до 0,18.
- **На наступні три місяці очікування підприємців для області, незважаючи на погіршення показника, усе ще залишаються вищими за загальноукраїнські значення, за яким показник також погіршився.** *Індекс очікуваних змін виробництва* для Київської області зменшився з 0,48 до 0,42. По Україні показник зменшився з 0,41 до 0,36. При цьому, для області зменшилась частка оптимістів (із 52,4% у вересні до 50,0% у жовтні), водночас збільшилась частка тих, хто планує скорочувати обсяги виробництва, із 4,8% до 7,7%.

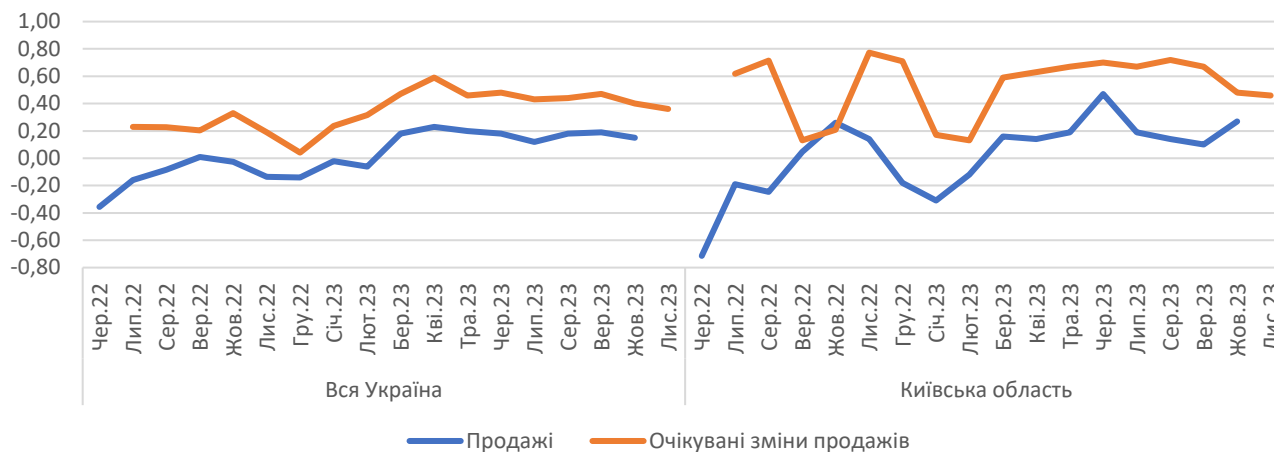
Рис. 5. Індекс змін виробництва

ПОПИТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ

- **Оцінки попиту серед підприємств Київської області суттєво покращились після тримісячного зниження, на відміну від загальноукраїнських показників, значення яких погіршилось.** Значення *індексу змін продажів* для Київської області збільшилось із 0,10 до 0,27. Для України показник зменшився з 0,19 до 0,15. При цьому збільшилась частка підприємств області, які нарощували продажі, – із 23,8% до 42,3%, водночас, частка підприємств, які скорочували обсяги продажів, істотно не змінилась та становить 15,4% (була 14,3%).
- **Прогнози підприємців області щодо зростання обсягів продажів залишаються вищими за загальноукраїнський показник, проте значення суттєво на змінилось, тоді як загалом по Україні очікування погіршились.** *Індекс очікуваних змін обсягів продажів* Київської області становить 0,46 (був 0,48). Загалом по Україні показник зменшився з 0,40 до 0,36. Відсоток підприємств області, які очікують зростання обсягів продажів, суттєво не змінився та становить 53,8% (був 52,4%). Водночас, частка тих, хто очікує на зменшення продажів, дещо збільшилась, із 4,8% до 7,7%.

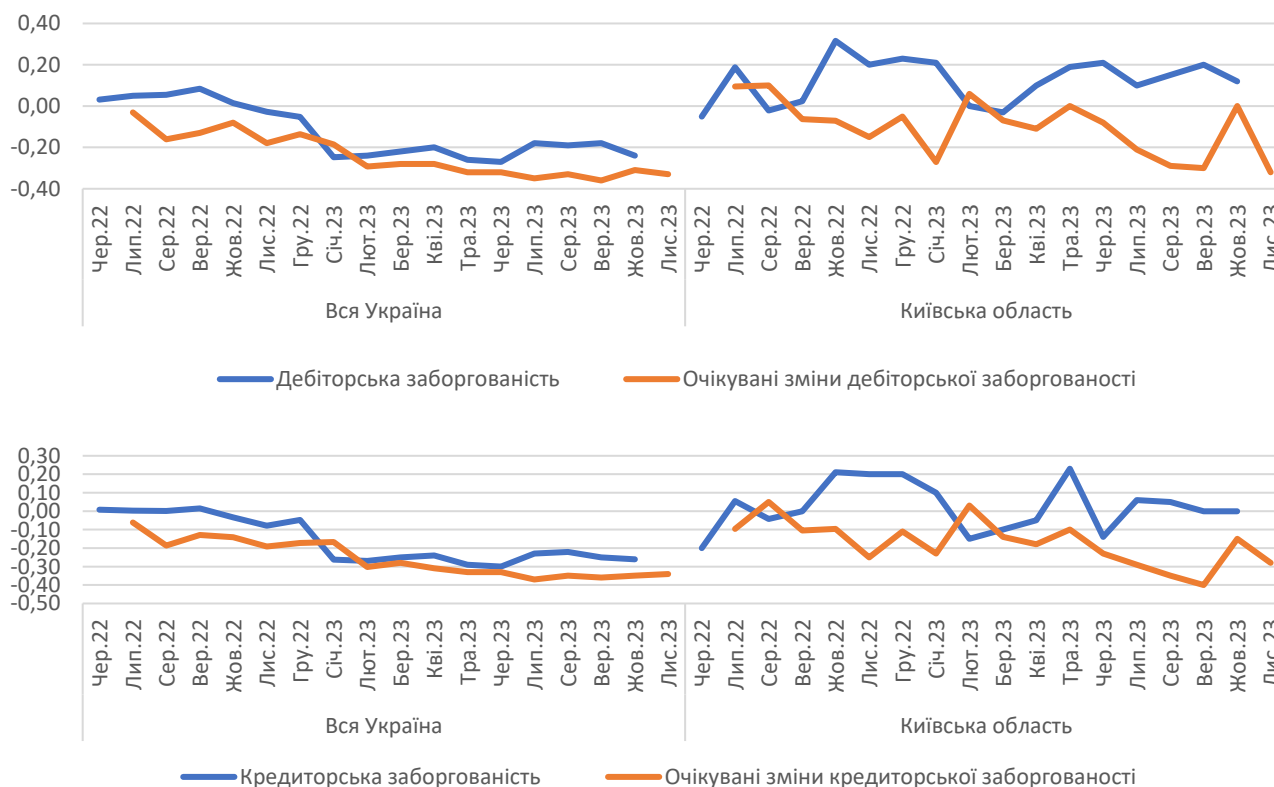
Рис. 6. Індекс змін продажів

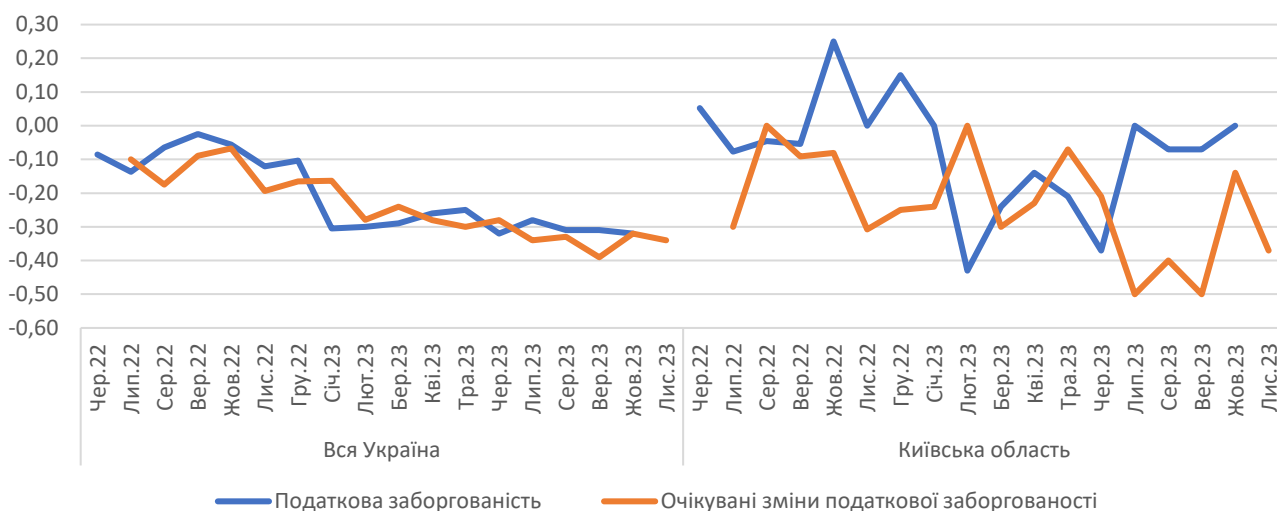

ЗАБОРГОВАНOSTІ

- У жовтні порівняно з вереснем для області покращився показник дебіторської заборгованості, а показник кредиторської заборгованості не змінився. Водночас, податкова заборгованість збільшилась. Загалом по Україні зменшилися показники дебіторської заборгованості, тоді як показники кредиторської та податкової заборгованостей істотно не змінились. У тримісячній перспективі загалом по країні очікується незначне зменшення показників дебіторської та податкової заборгованостей, тоді як показники очікувань кредиторської заборгованості залишаються без суттєвих змін. По області в наступні три місяці очікується суттєве покращення показників за всіма видами заборгованостей.

Рис. 7. Індекси змін заборгованостей

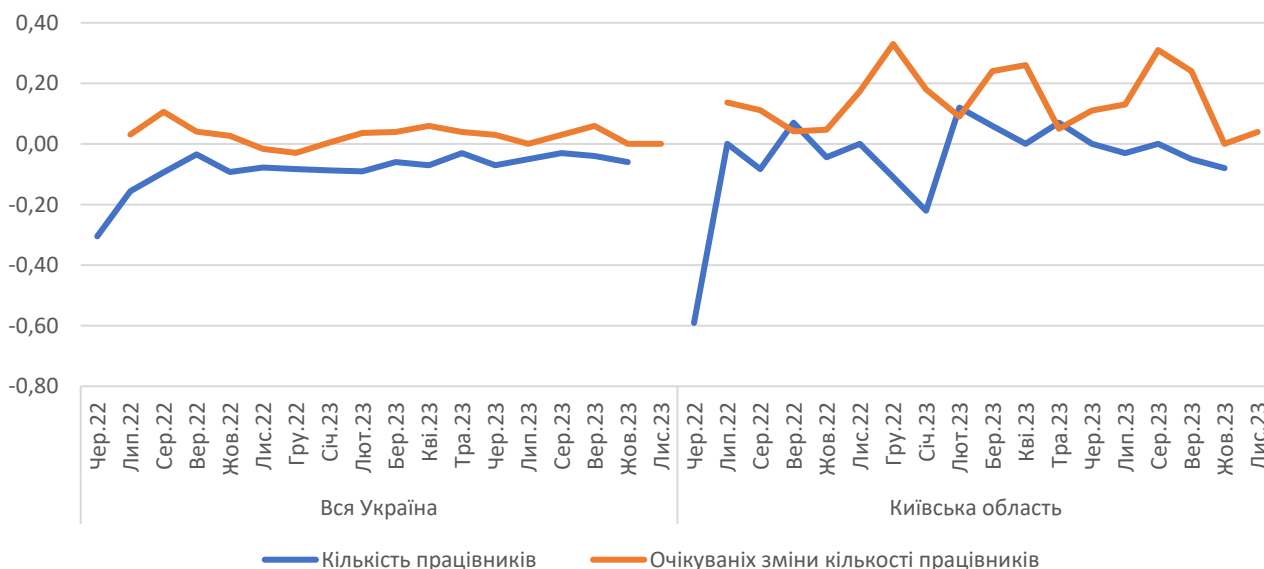
— Податкова заборгованість

— Очікувані зміни податкової заборгованості

ЗАЙНЯТІСТЬ

- У жовтні як по області, так і загалом по Україні не відбувалось суттєвих змін щодо зайнятості, хоча в обох випадках показник незначним чином зменшився. Значення *індексу змін кількості працівників* зменшилось для області з -0,05 до -0,08. Частка тих, хто збільшував кількість працівників, два місяці поспіль дорівнює нулю, тоді як частка тих, хто їх скоротив, збільшилась із 4,8% до 7,7%. У загальноукраїнському вимірі індекс також зменшився незначним чином, із -0,04 до -0,06.
- У перспективі на три місяці в Київській області очікується незначне збільшення значення показника, тоді як загалом по Україні змін не очікується. Індекс очікуваних змін кількості працівників для Київської області збільшився з нуля до 0,04. На рівні країни показник очікувань другий місяць поспіль дорівнює нулю.

Рис. 8. Індекс змін кількості працівників

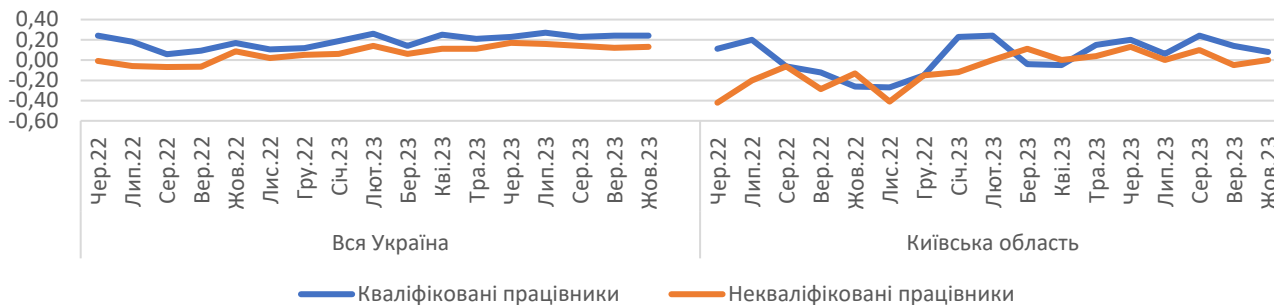
— Кількість працівників

— Очікувані зміни кількості працівників

У Київській області, на відміну від загальноукраїнських показників, труднощі в пошуку кваліфікованих працівників зменшились, водночас некваліфікованих працівників шукати стало важче. Індекс пошуку кваліфікованих працівників для Київської області зменшився з 0,14 до 0,08. При цьому відсоток тих, кому важко шукати кваліфікованих працівників (36,0%), суттєво вищий за відсоток тих, кому легко знайти таких працівників (28,0%). Загальноукраїнський показник при цьому не змінився та становить 0,24 два місяці

поспіль. Індекс пошуку некваліфікованих працівників для Київської області збільшився із -0,05 до нуля. Збільшилась і частка тих, хто відчуває труднощі в їх пошуку, із 4,8% до 20,0%, і частка тих, кому таких працівників шукати легше, із 9,5% до 20,0%. Загальноукраїнський показник при цьому суттєво не змінився та становить 0,13 (був 0,12).

Рис. 9. Індекс змін працівників (кваліфіковані/некваліфіковані працівники)

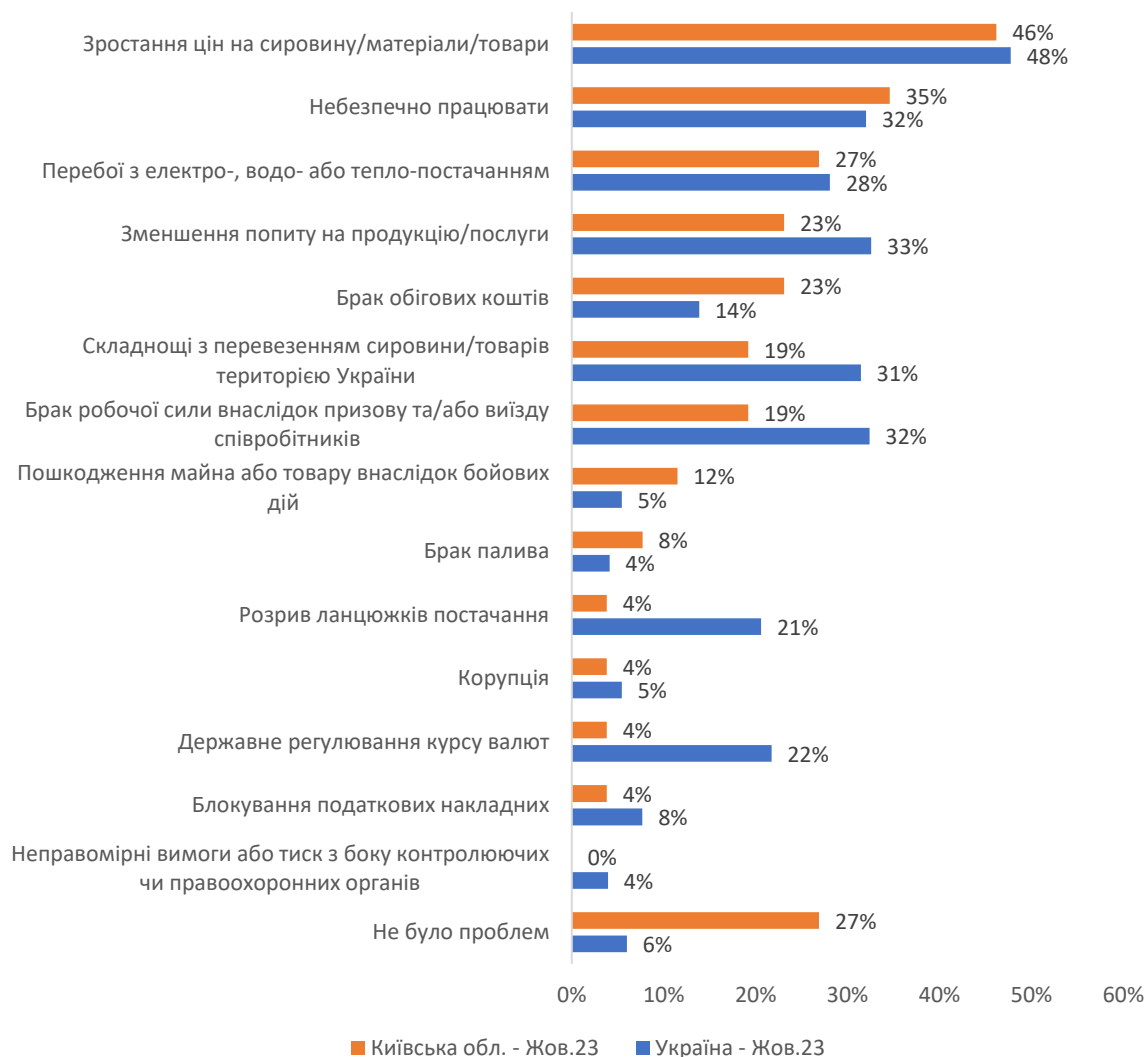
СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА ОПИТУВАННЯ

ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Головною проблемою для підприємств Київської області в жовтні 2023 року стало **зростання цін на сировину та матеріали**, про що повідомили 46% з них. Ця частка майже така ж, як і серед підприємств загалом у всіх областях, які вказали на цю проблему: 48%.

На друге місце серед перешкод для бізнесу в Київській області вийшла **небезпека для роботи**, пов'язана з російською агресією й обстрілами. Про цю проблему повідомили 35% опитаних підприємств області, що дещо більше ніж у вибірці загалом: про цю перешкоду повідомили 32% респондентів.

Рис. 10. Найважливіші проблеми для опитаного бізнесу, жовтень 2023 (% опитаних)¹

Перебої з електро-, тепло- та водопостачанням стали третьою за значенням перешкодою в жовтні для бізнесу Київської області. Тут про цю проблему говорили 27% опитаних, що практично відповідає значенню цього показника серед підприємств усіх областей, охоплених цим опитуванням: 28%.

Четверте місце в рейтингу перешкод для бізнесу Київщини поділили такі перешкоди, як **зменшення попиту та брак обігових коштів**. Ці обидві проблеми відчувають 23% підприємств області.

¹ Сума відповідей може перевищувати 100 відсотків, оскільки респонденти мали можливість вибрати декілька варіантів.

При цьому для підприємств Київщини проблема низького попиту була не настільки гострою, як для всього бізнесу загалом, охопленого цим опитуванням: на неї вказали 33% респондентів. Натомість про брак обігових коштів у загальній вибірці говорили рідше: 14% підприємств.

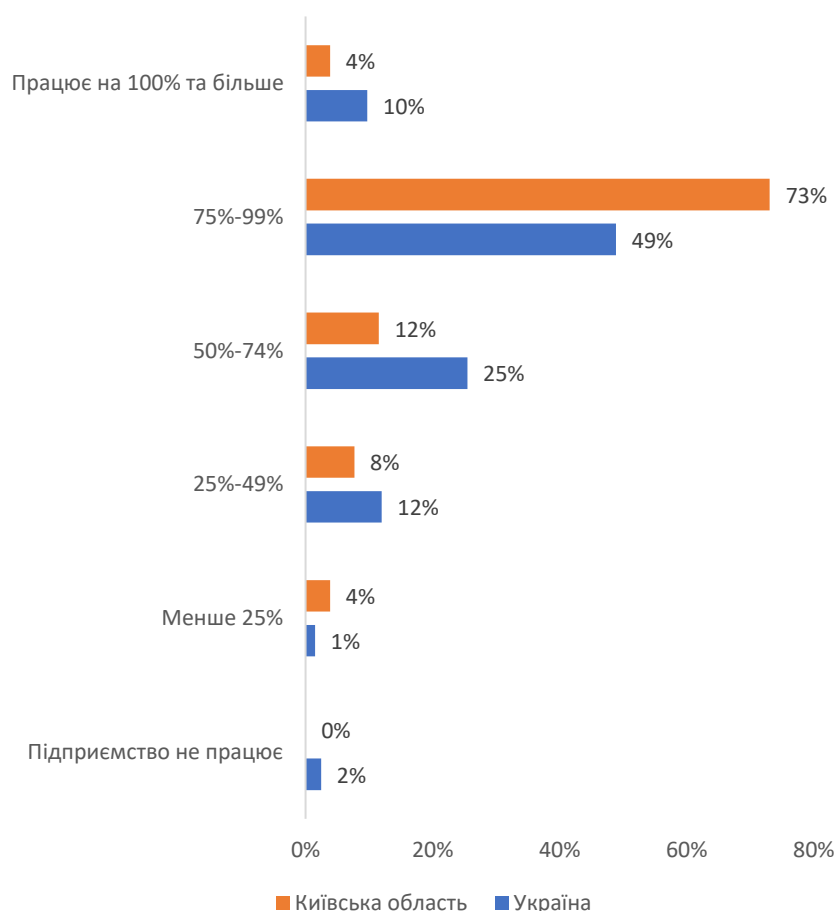
Шосте місце рейтингу перешкод у Київській області розділили **складнощі з перевезенням сировини та товарів територією України**, а також **брак робочої сили внаслідок призову чи виїзду співробітників**. Ці проблеми перешкоджали діяльності 19% опитаного бізнесу області. Утім, на Київщині вони торкнулися меншої частки підприємств ніж загалом у всіх областях, охоплених цим опитуванням, у якому на них вказали більше 30% підприємств.

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЗАВАНТАЖЕННЯ ВИРОБНИЧИХ ПОТУЖНОСТЕЙ ПІДПРИЄМСТВА

У жовтні ситуація в Київській області продовжувала залишатися більш позитивною ніж у цілому на рівні країни: 77% підприємств регіону працювали на майже повну, повну або навіть вищу потужність, порівняно з довоєнним періодом (на рівні країни 59%). У жовтні 4% підприємств працювали на 100% та більше (10% на рівні країни), а 73 % підприємств працювали майже на повну потужність (75% - 99%) (49% на рівні країни).

У Київській області серед опитаних знову не було зафіксовано жодного респондента, який би повідомив про зупинку роботи підприємства (2% по Україні). При цьому, 4% підприємств Київщини працювали на рівні меншому ніж 25% від довоєнних виробничих потужностей (1% на рівні країни); 8% підприємств регіону працювали на 25% - 49% порівняно з довоєнним рівнем виробництва (12% показник усієї країни). Таким чином, у сумі лише 12% підприємств Київщини працювали на рівні завантаження потужності нижчому ніж 50% або не працювали порівняно з довоєнним періодом (16% на рівні країни).

Рис. 11. Вплив війни на роботу підприємств, жовтень 2023 року (% опитаних)

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

У Київській області серед опитаних у жовтні 85% підприємств (ті, що змогли дати відповідь) були або є експортерами (62% на рівні України)².

Станом на жовтень майже всі опитані експортери продовжували зовнішньоекономічну діяльність за останній рік. Серед експортерів 95% підприємств вказали, що експортували до війни, а також продовжували експортувати впродовж останніх 12-ти місяців (82% на рівні країни).

Рис. 12. Вплив на експортну діяльність, жовтень 2023 року (% опитаних експортерів)

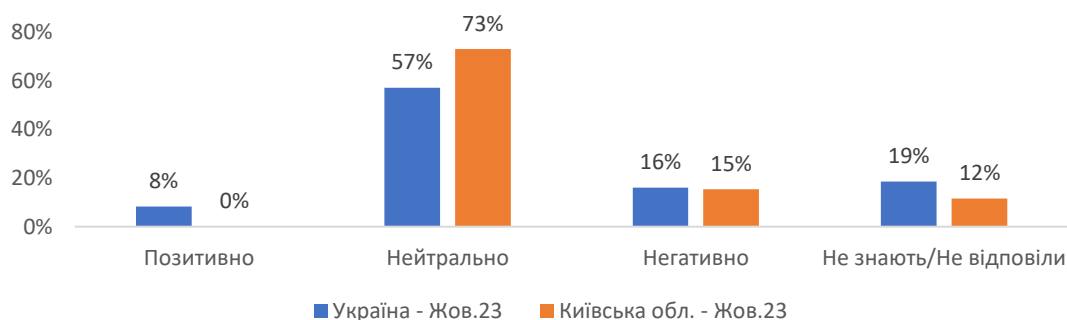
У жовтні темпи відновлення обсягів експорту в регіоні залишаються нижчими за рівень загальноукраїнських. У жовтні індекс змін експорту становив **-0,05** у Київській області, тоді як на рівні країни він становив **+0,08**. При цьому, показник регіону був на рівні **+0,17** у серпні та **0** у вересні. У жовтні 13,6% експортерів регіону нарощували обсяги експорту, а 68,2% не змінювали. При цьому 18,2% експортерів скорочували обсяги експорту. **Очікування щодо зростання експорту в короткостроковому періоді покращилися на Київщині, але залишаються нижчими від весни та літа.** У жовтні індекс очікуваних змін експорту в регіоні становив **+0,32** (**+0,56** у квітні, **+0,60** у травні, **+0,67** у червні, **+0,66** у липні, **+0,56** у серпні та **+0,28** у вересні). Загалом по країні рівень очікувань щодо обсягів експорту дещо нижчий (**+0,29**).

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу

У жовтні 2023 року жоден представник підприємств Київської області не оцінив державну політику з підтримки бізнесу позитивно. Загалом у всіх областях, охоплених цим опитуванням, у жовтні частка позитивних оцінок цієї політики склала 8%, що є одним із найнижчих значень за весь період проведення цього опитування.

Рис. 13. Оцінка державної політики з підтримки бізнесу, жовтень 2023 (% опитаних)

² Слід зауважити, що такий високий рівень залучення бізнесу до експортної діяльності також відображає особливості вибірки для опитування, яка, у першу чергу, відображає підприємства-представники виробничої промисловості.

Разом із цим, негативні оцінки державної політики з підтримки бізнесу в області були практично на такому ж рівні (15%), як і серед усіх учасників опитування (16%). Натомість у Київській області помітно частіше ставили нейтральні оцінки цій політиці: 73% порівняно з 57% у загальній вибірці.

Крім цього, 12% представників бізнесу Київщини не відповіли на це запитання. Серед опитаних в усіх областях загалом ця частка в жовтні була вищою: 19%.

МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ

У цьому звіті представлено результати вісімнадцятого нового щомісячного опитування підприємств «Український бізнес в умовах війни». Щомісячне опитування підприємств проводиться за допомогою поєднання декількох методів збору даних: самостійне заповнення онлайн-форми та особисте опитування представників бізнесу із внесенням відповідей до онлайн-форми.

Насамперед, ІЕД розіслав українським підприємствам анкету цього опитування у вигляді онлайн-форми. Частина респондентів заповнили її самі. Також ІЕД через партнерів у регіонах організував опитування, у яких ці ж питання були поставлені представникам бізнесу інтерв'юерами, а відповіді респондентів були внесені до онлайн-форми. Завдяки цьому всі відповіді – і заповнені респондентами самостійно, і надані інтерв'юерам – були зібрані в одній базі даних. Після завершення опитування експерти ІЕД провели контроль та очищення даних і проаналізували відповіді.

У цьому опитуванні, зокрема, ми продовжуємо вивчати показники ділового клімату та кон'юнктури, які досліджує ІЕД у щоквартальних опитуваннях промислових підприємств у рамках проєкту «Ділова думка». Це, зокрема, показники які в числовому вимірі показують з місяця в місяць таких важливих для бізнесу показників, як обсяги виробництва та реалізації, обсяги експорту, запаси сировини та матеріалів, кількість нових замовлень та інших, а також очікування бізнесу щодо їх змін у наступні три та шість місяців.

Такі індекси обчислюються за єдиною методологією. Ми зараховуємо відповіді як +1, коли підприємство відповідає, що показник збільшився, 0, якщо він не змінився, і -1, якщо він зменшився, а результат є балансом між позитивними та негативним відповідями. Наприклад, якщо зі ста респондентів двадцять вказали на зростання виробництва, п'ятдесят респондентів – на його скорочення, і тридцять зазначили, що все залишилося без змін, то відповідне значення індексу буде -0,30. Додатне (від'ємне) значення індексу означає, що частка підприємств, на яких зросло виробництво, є більшою (меншою) ніж кількість тих, у яких виробництво скоротилось. Для більш точного заміру на рівні мікроданих відбувається зважування кожної відповіді з урахуванням розміру підприємства за кількістю працівників.

За допомогою таких індексів можна відстежувати динаміку змін цих показників, порівнювати їх у часі та швидко оцінювати загальний напрямок змін умов для ведення бізнесу та ситуації на підприємствах.

Польовий етап опитування тривав із 16 до 31 жовтня 2023 року.

ВИБІРКА

У жовтні 2023 року в Київській області було опитано 26 підприємств. Серед них представлені підприємства від мікро- до великого розміру (найчастіше – великі). Практично всі опитані підприємства – промислові. Серед них найбільшу частку складають підприємства харчової промисловості.

ДОДАТОК 1. РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ В ЦИФРАХ

Вибірка

Розподіл опитаних підприємств Київської області, за розміром, %

Розмір	Частка
Мікропідприємства	4%
Малі	19%
Середні	31%
Великі	46%

Розподіл опитаних підприємств Київської області, за галуззю, %

Розмір	Частка
Хімічна промисловість	8%
Машинобудування	12%
Харчова промисловість	23%
Виробництво тканин, одягу та взуття	4%
Поліграфічна промисловість	4%
Інші виробництва	46%
Торгівля	4%

Показники діяльності підприємств та ділового середовища

Показники діяльності підприємств та ділового середовища, індекси змін (жовтень 2023)

	Уся Україна	Київська область
Виробництво	0,18	0,31
Очікувані зміни виробництва	0,36	0,42
Продажі	0,15	0,27
Очікувані зміни продажів	0,36	0,46
Експорт	0,08	-0,05
Очікувані зміни експорту	0,29	0,32
Дебіторська заборгованість	-0,24	0,12
Очікувані зміни дебіторської заборгованості	-0,33	-0,32
Кредиторська заборгованість	-0,26	0,00
Очікувані зміни кредиторської заборгованості	-0,34	-0,28
Податкова заборгованість	-0,32	0,00
Очікувані зміни податкової заборгованості	-0,34	-0,37
Запаси сировини	0,08	0,08
Очікувані зміни запасів сировини	0,22	0,08
Запаси готової продукції	-0,26	0,14
Очікувані зміни запасів готової продукції	-0,28	-0,33
Нові замовлення	0,12	0,23

Очікувані зміни нових замовлень	0,36	0,42
Ціни на сировину та матеріали	0,36	0,62
Ціни на сировину та матеріали, очікування	0,19	-0,08
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни)	0,27	0,50
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни), очікування	0,13	-0,12
Кількість працівників	-0,06	-0,08
Очікувані зміни кількості працівників	0,00	0,04
Кількість працівників у вимушених відпустках	-0,20	-0,09
Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках	-0,23	-0,04
Кваліфіковані працівники	0,24	0,08
Некваліфіковані працівники	0,13	0,00
Оцінка фінансово-економічної ситуації	-0,02	0,00
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	0,33	0,27
Оцінка ділового середовища	-0,09	-0,08
Очікувані зміни ділового середовища	0,33	0,32
Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?	0,20	0,33
Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року?	0,34	0,50